

Bretagne Zuid

Belle-Ile, de omgeving van Port-Andro
Ch.Boisieux/hermis.fr

De regio's van deze gids:

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1 Rennes en de marken van Bretagne	blz. 105
2 Morbihan	blz. 145
3 Zuid-Finistère	blz. 275
4 Nantes en omgeving	blz. 397

Inhoud

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ... 6

DE REIS VOORBEREIDEN

Reistips 12

NAAR BRETAGNE

Met de auto 14

Met de trein 14

Met het vliegtuig 15

VOOR HET VERTREK

Klimaat 16

Nuttige adressen 16

Overnachten 17

Uit eten 19

BRETAGNE VAN A TOT Z

Erfgoed 20

Gastronomie 21

Tabel eilandhoppen 22

Natuur 22

Tabel watersport 24

Ter aanvulling 28

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en
activiteiten voor het gezin 31

MEMO

Evenementen 33

Leestips 36

BRETAGNE ONDER DE LOEP

ZUID-BRETAGNE

Rennes en omgeving: vol
geschiedenis en legenden 40

Het erfgoed van de Morbihan 40

De Golf van Morbihan 40

De Zuid-Finistère of het Pays de
Cornouaille 41

Nantes, tussen Loire
en Atlantische Oceaan 41

BRETAGNE VANDAAG

Maatschappij 42

Economie 44

TRADITIES EN LEVENSKUNST

Tradities en folklore 50

Taal en muziek 53

Gastronomie 55

Watersport 57

KUNST EN CULTUUR

Architectuur 61

Religieuze kunst en
enclos paroissiaux 63

Schilderkunst en kunstnijverheid .. 67

Legendes en literatuur 70

ABC van de architectuur 74

De megaliëten van Bretagne 80

GESCHIEDENIS

Van de prehistorie tot nu 82

Kaapvaart en koopvaardij 85

NATUUR EN LANDSCHAP

Een van de oudste Europese
massieven 88

Geologie en landschap 89

Armor en de eilanden 90

Zeefauna 92

Een zee vol leven 94

Argoat 97

Milieu 98

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 RENNES EN DE MARKEN VAN BRETAGNE

Rennes.....	108
<i>Van Condate tot Rennes.....</i>	<i>111</i>
Vitré.....	125
Redon.....	133
Forêt de Paimpont.....	138

2 MORBIHAN

Vannes.....	148
Golf van Morbihan.....	158
Auray.....	174
<i>Het epos van Du Guesclin.....</i>	<i>178</i>
Locmariaquer.....	182
La Trinité-sur-Mer.....	184
Carnac.....	187
Presqu'île de Quiberon.....	193
<i>Sardines uit Bretagne.....</i>	<i>197</i>
Belle-Île.....	202
<i>Al dan niet vrijwillig te gast.....</i>	<i>206</i>
Ria d'Étel.....	216
Port-Louis.....	220
Lorient.....	224
<i>Lorient, een onverbiddelijk lot.....</i>	<i>229</i>
Île de Groix.....	237
La Roche-Bernard.....	242
Rochefort-en-Terre.....	247
La Gacilly.....	251
Josselin.....	254
<i>De krijgsadel van Josselin.....</i>	<i>256</i>
Pontivy.....	263
Kernascléden.....	269
Kapellen van Le Fauët.....	271

3 ZUID-FINISTÈRE

Quimper.....	278
<i>Grote namen uit Quimper.....</i>	<i>283</i>
Ménez-Hom.....	294
Presqu'île de Crozon.....	297
Landévennec.....	306
Cornouaille.....	309
<i>De kap van het Pays Bigouden.....</i>	<i>316</i>
Locronan.....	323
Douarnenez.....	327
Pointe du Raz.....	334
Île de Sein.....	337
Pont-l'Abbé.....	339
Bénodet.....	342
Fouesnant-les-Glénan.....	346
Concarneau.....	353
Pont-Aven.....	360
Quimperlé.....	366
Montagnes Noires	
en Canal Nantes-Brest.....	374
Carhaix-Plouguer.....	380
Huelgoat.....	384
Monts d'Arrée.....	388

4 NANTES EN OMGEVING

Nantes.....	400
<i>De rijke historie van Nantes.....</i>	<i>405</i>
Clisson en de Vignoble Nantais.....	426
Pornic.....	433
Saint-Nazaire.....	442
<i>Van het Second Empire tot nu.....</i>	<i>445</i>
Presqu'île de Guérande.....	450
<i>Een vruchtbaar gemaakte baai.....</i>	<i>453</i>
La Baule.....	459
Le Croisic.....	468
La Grande Brière.....	471
<i>Een uniek natuurgebied.....</i>	<i>473</i>
Blain en Canal Nantes-Brest.....	478
Châteaubriant.....	481

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

Woordenlijst.....	484
Register.....	496
Kaarten en plattegronden.....	505

Niet te missen

De Golf van Morbihan★★★★: een van de mooiste baaien ter wereld, met tientallen eilanden, zoals het Île aux Moines (*blz. 158*)

Ménez-Hom★★★★, een van de hoogste plekken van Bretagne (*blz. 294*)

Een keuze uit de mooiste plekjes

Presqu'île de Crozon★★★ met zijn ruige kustlandschap (blz. 297)

Carnac: de lange rijen megalieten van Kermario★★ (blz. 188)

De Pointe du Raz★★★, het uiterste puntje van Bretagne, beschermd als 'Grand Site de France' (blz. 334)

Rennes★★: het Palais du Parlement de Bretagne, de parel van de Bretonse hoofdstad (*blz. 113*)

Belle-Île★★★: de kleuren van het haventje van Sauzon (*blz. 205*)

Nantes★★★, de vroegere hoofdplaats van het hertogdom, met een oud centrum (blz. 400)

Josselin★★ met zijn kasteel aan de oever van de Oust (blz. 254)

Quimper★★, de historische hoofdstad van Cornouaille (blz. 278)

Fotografie:

Blz. 6: AGE/Photonostop (boven); E. Berthier/hemis.fr (onder)

Blz. 7: Mauritius/Photonostop (linksboven); B. Rieger/hemis.fr (rechtsboven); N. Thibaut/Photonostop (onder)

Blz. 8: L. Maisant/hemis.fr (boven); F. Guizliou/hemis.fr (onder)

Blz. 9: J. Loic/Photonostop (linksboven); R. Mattes/mauritius images /age fotostock (rechtsboven); Ph. Turpin/Photonostop (onder)

Met het gezin

De Bretonse infrastructuur wordt steeds kindvriendelijker. Overal langs de kust liggen stranden met zeilclubs en activiteiten voor kinderen vanaf drie jaar (zie hiernaast 'Stations Kid'). In het binnenland wordt de nadruk meer gelegd op activiteiten in de buitenlucht, zoals tochten met een gids om planten en dieren te leren herkennen.

De **Pass Sensation** werd speciaal bedacht voor gezinnen. Het bonnenboekje (niet op naam) geeft kortingen op tal van plaatsen in Bretagne – ☎ 02 98 02 83 42 - www.tourismebretagne.com en www.pointplage.fr.

Het departement Loire-Atlantique organiseerde de campagne **Oh La L.A. Quelle Aventure!** Daarbij zijn 20 toeristische plaatsen betrokken die zich speciaal richten op kinderen van 6 tot 12 jaar, bijvoorbeeld door het uitdelen van spelletjesboeken en het uitzetten van speurtochten.

🌐 www.ohlaloireatlantique.com.

Deze gids bevat ook een selectie van bezienswaardigheden die kinderen vast zullen boeien (zie de tabel hiernaast). Bij de beschrijving van steden en bezienswaardigheden zijn ze te herkennen aan het pictogram 👤👤.

LABELS

Villes et Pays d'Art et d'Histoire

Het netwerk 'Villes et Pays d'Art et d'Histoire' (zie 'Stadswandelingen', blz. 20) organiseert speciaal op kinderen afgestemde ontdekkings- tochten en workshops rond het thema erfgoed, zowel op woensdag als op zaterdag en tijdens schoolvakanties.

📖 **Goed om te weten** – Onder het motto 'Zomer voor 6- tot 12-jarigen' worden deze activiteiten ook aangeboden in juli en augustus tijdens rondleidingen voor de ouders.

Stations Kid

Het label 'Kid' geeft aan dat een vakantieoord **kindvriendelijk** is en aan bepaalde eisen voldoet (qua accommodatie, infrastructuur, voorzieningen en specifieke activiteiten voor verschillende leeftijden). Kinderen zijn er dan ook de koning te rijk!

Aan **zee** moeten de stranden voorzien zijn van speelplaatsen, clubs of avontuurlijke parcoursen, en worden voorstellingen en sportcursussen georganiseerd.

Het label werd toegekend aan één badplaats in deze gids: **Pornichet**.

Association Nationale des Stations Kid – BP 139 - 59027 Lille Cedex - ☎ 03 20 14 97 87.

Stations Vertes

De Fédération des Stations Vertes de Vacances (blz. 18) reikt jaarlijks een prijs uit aan het meest kindvriendelijke vakantieoord.

Famille Plus

Gemeenten met dit label verplichten zich alles in het werk te stellen om gezinnen met kinderen goed te onthalen en hun een geslaagde vakantie te bezorgen: persoonlijke ontvangst, activiteiten voor alle leeftijden, winkels en dienstverlenende instanties binnen handbereik. In Zuid-Bretagne zijn dat Quiberon, Fouesnant-les-Glénan en Névez.

👤 Bezienswaardigheden en activiteiten voor het gezin			
Plaats	Natuur	Musea	Recreatie
Bénodet		Musée du Bord de Mer	
Blain en het kanaal Nantes-Brest			Sentier du Moine Guenael (Forêt du Gâvre), Ferme de l'Orme
Carnac		Menhirs en Musée de Préhistoire	
Clisson	Boot- of fietstocht in het Marais de Goulaine	Parc de la Garenne-Lemot	Vlindertuin van het Château de Goulaine
Concarneau	Op zee varen met een vissersboot, visafslag		
Cornouaille		Maison du Vent, Haliotika, Maison de l'Amiral in Penhors	Aquashow
Le Croisic		Grand Blockhaus en Musée des Marais Salants in Batz-sur-Mer	Océarium
Presqu'île de Crozon	Grotten van Morgat		
Douarnenez		Musée à Flot	Miniaturboten van Treiz-Port-Rhû
Le Faouët			Parc Aquanature du Stérou
Fouesnant-les-Glénan	Capitaine Nemo		Les Balneides
La Baule	Fietstocht, strand		
La Gacilly			Ferme du Monde
Grande Brière	Vogelreservaat, dolmen van Kerbourg		Chaumière des Marionnettes, boottocht met een aak
Île de Groix		Écomusée de l'Île de Groix	
Presqu'île de Guérande		Musée de la Poupée	Ludieke rondleiding door het Château de Careil
Josselin		Musée de la Poupée et du Jouet	Insectarium en Univers du Poète Ferrailleur in Lizio
Landévennec		Musée de l'Ancienne Abbaye, Maison des Vieux Métiers Vivants in Argol	Parc de Jeux Bretons
Lorient	Tocht met een zeilboot	Cité de la Voile Éric Tabarly, onderzeeër Flore, duikbootbasis van Keroman	Zoo de Pont-Scorff, Centre de Kerguélen
Megalieten van Locmariaquer		Dolmens, menhir en Table des Marchands	
Ménez-Hom	Educatieve wandelroute	École Rurale de Bretagne	

DE REIS VOORBEREIDEN

Plaats	Natuur	Musea	Recreatie
Monts d'Arrée	Observatoire Aquatique de Châteaulin, natuurreservaat van Le Venec, educatieve wandelroute van Le Ménez-Meur		
Golf van Morbihan	Wandeling in een van de natuurreservaten	Cairn de Gavrinis, Château de Suscinio	
Nantes	Jardin des Hespérides	Muséum d'Histoire Naturelle, Musée Jules-Verne, Musée d'Histoire de Nantes	Planetarium, Machines de l'île, volière in Goulaine
Forêt de Paimpont		Arthurlegenden in het Château de Comper, Pierres Droites (megalieten) in Monteneuf	Domaine de Trémelin
Pornic	Fietstocht over de Vélodyssée	Semafoor op de Pointe Saint-Gildas	Planète Sauvage, Grand Parc des Légendes
Port-Louis	Planktonobservatorium	De musea in de citadel	
Quimper			Bonobo Parc, Aquarive
Quimperlé	Vleermuizenobservatorium, wandeling op de oevers van de Ellé	Manoir de Kernault	
Pontivy	Fietstocht op de oevers van de Blavet	Village de Poul-Fetan	
Pointe du Raz	Sentier des Lutins		
Redon		Maison Nature en megalieten (Saint-Just)	
Rennes	Parc Ornithologique de Bretagne	Champs Libres, workshops voor kinderen georganiseerd door het toeristenbureau, Écomusée du Pays de Rennes, Espace Ferrié	Jardins de Brocéliande, Parc des Gayeulles
La Roche-Bernard	Parc de Branféré		Maison de l'Abeille
Rochefort-en-Terre	Fietstocht over de Voie Verte (Questembert)		Parc de Préhistoire de Bretagne
Saint-Nazaire	Strand	Escal'Atlantic	Onderzeeër Espadon
Vannes	Réserve Naturelle de Séné		Vlindertuin, aquarium

Memo

Evenementen

Hieronder volgt een overzicht van de voornaamste festivals, naast een lijst van de traditionele **pardons**.

📍 Zie voor meer informatie de rubriek 'Evenementen' in de 'Adresboekjes' aan het eind van de beschrijvingen van de belangrijkste steden en bezienswaardigheden.

FESTIVALS

JANUARI-FEBRUARI

Nantes en Saint-Nazaire – La Folle Journée: klassieke muziek (eind jan.-begin febr.) - ☎ 0 892 705 205 (€ 0,34/min.) - www.follejournee.fr.

APRIL

Golf van Morbihan – La Mer se cultive (activiteiten aan de kust april-sept.) - www.morbihan.com/la-mer-se-cultive-la-mer-nous-cultive.

Concarneau – Festival Livre et Mer, boekenbeurs rond het thema 'zee' (3de week) - ☎ 02 98 97 52 72 - www.livremer.jimdo.com.

MEI-JUNI

Nantes – Printemps des Arts: klassieke (barok)muziek (2de helft juni) - ☎ 02 40 20 69 70 - www.printempsdesarts.fr.

JUNI-SEPTEMBER

Quimper – Les Jeudis de l'Évêché (do 21 u) - ☎ 02 98 53 04 05.

Nantes – Le Voyage à Nantes (half juni-eind sept.) - ☎ 0892 464 044 - www.levoyageanantes.fr.

JULI

Baden – Passeurs d'Histoires (3de week) - ☎ 06 76 43 47 06 - <http://contesbaden.eklablog.com>.

Carhaix-Plouguer – Festival des Vieilles Charrues (3de week) -

☎ 0 820 890 066 -

www.vieillescharrues.asso.fr.

Concarneau – Festival des Vieilles Coques (rond de 10de) - ☎ 02 98 97 35 84 – Festival Le Chien Jaune (3de week) - www.lechienjaune.fr.

Quimper – Festival de Cornouaille (eind juli) - ☎ 02 98 55 53 53 - www.festival-cornouaille.com.

La Baule – Écrivains en Bord de Mer (4 dagen, half juli) - www.ecrivainsenborddemer.fr.

Rennes – Tombées de la Nuit (1ste week) - ☎ 02 99 32 56 56 - www.lestombeesdelanuit.com.

Redon – Les Musicales de Redon - <http://musicalesderedon.fr> of informeer bij het toeristenbureau.

Vannes – Jazzfestival (eind juli) - ☎ 02 97 01 62 44 - www.jazza.vannes.fr.

Châteauneuf – Jazzfestival (eind juli) - www.fest-jazz.com.

Clisson – Les Italiennes de Clisson (4 dagen begin juli, even jaren) - ☎ 06 74 61 95 97 - www.italiennes.org.

JULI-AUGUSTUS

Baule – Jazzfestival (half juli-half aug.) - www.labaule.fr.

Belle-Île – Festival Lyrique-en-Mer - ☎ 02 97 31 59 59 - www.Belle-Île.org.

Douarnenez – Temps Fête (2de helft juli, even jaren) - www.tempsfete-dz.com. Vier dagen feest rond oude zeilboten.

Fouesnant-les-Glénan – Festival Place aux Mômes - inlichtingen bij het toeristenbureau.

Rennes – Transat en Ville - inlichtingen bij het toeristenbureau; verzamelen op de place du Parlement (half juli-eind aug. om 22.30 u) - <http://rendez-vous-parlement.com>.

AUBERGE

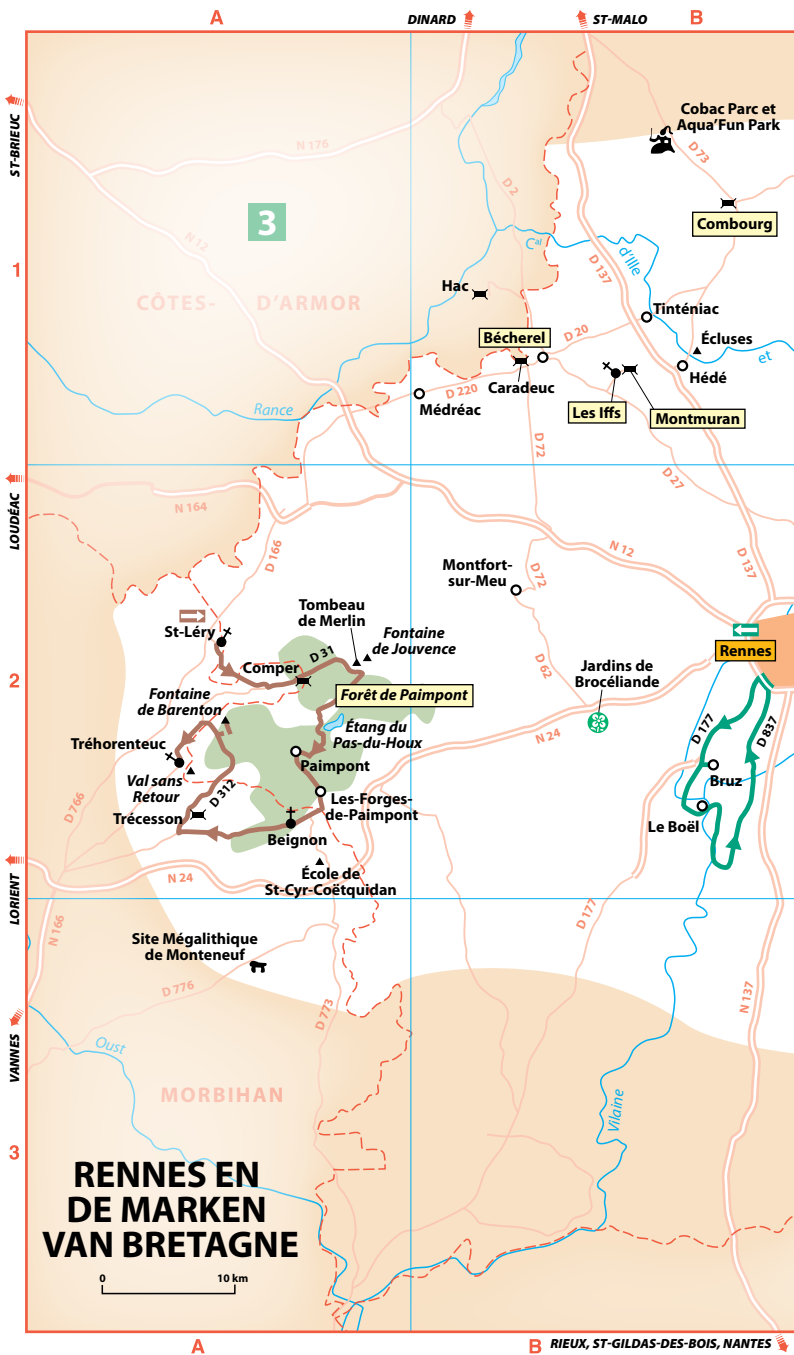
meer adressen

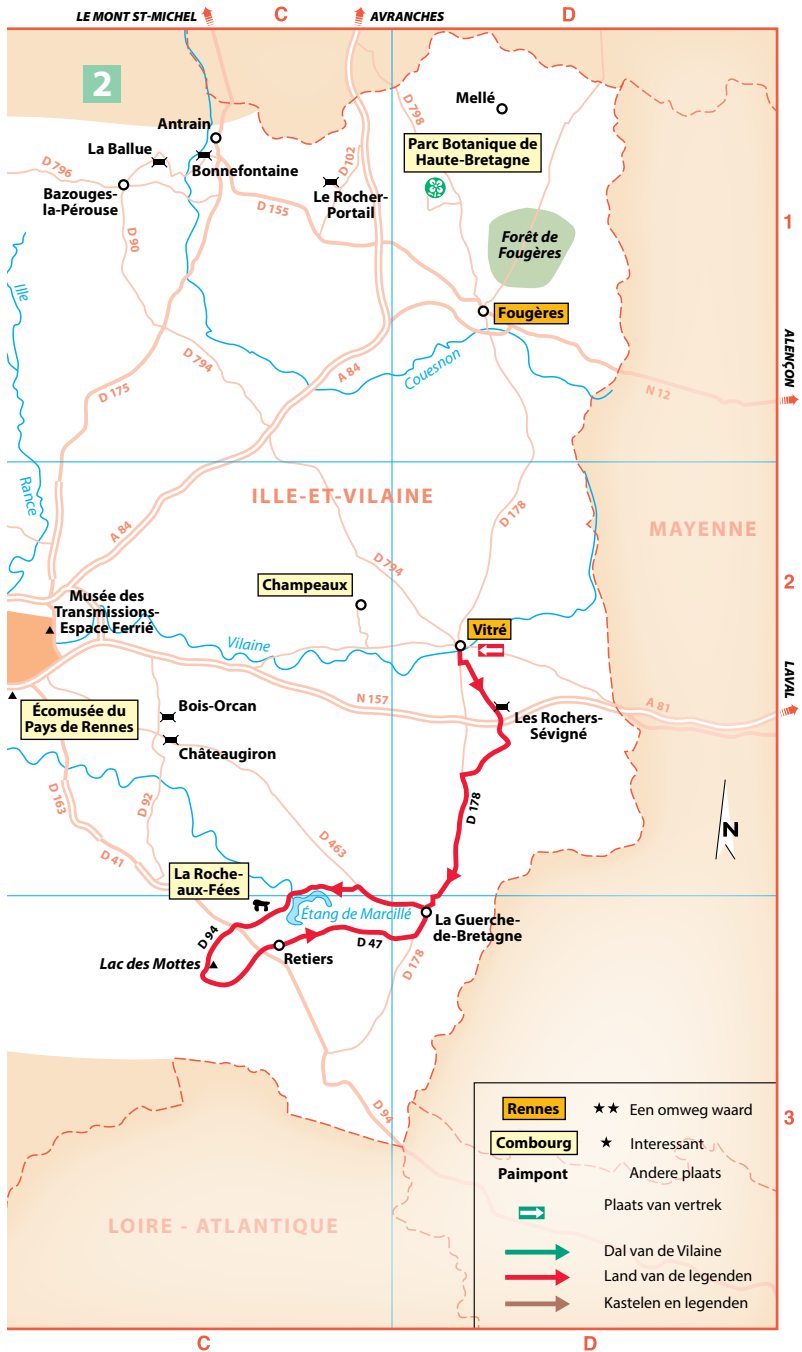
Rennes en de marken van Bretagne **1**

Michelinkaart 309 – Ille-et-Vilaine (35)

▶ RENNES★★ EN RONDRIT 40 km ten oosten van Rennes: ▶ VITRÉ★★ EN RONDRIT 65 km ten zuidwesten van Rennes: ▶ REDON EN RONDRIT 40 km ten westen van Rennes: ▶ FORÊT DE PAIMPONT★ EN RONDRIT	108 125 133 138

RENNES EN DE MARKEN VAN BRETAGNE

Rennes

208.033 inwoners (agglomeratie: 313.480 inwoners) – Ille-et-Vilaine (35)

Zo'n 60.000 studenten zorgen voor veel dynamiek in deze hoofdplaats van de regio Bretagne, die vooral op cultureel gebied bruist van het leven. Dat is met name te zien op de twee majestueuze pleinen, die de stijlvolle plechtstatigheid van de 18de eeuw uitstralen. Niet alleen de smalle middeleeuwse straatjes en klassieke gevels zijn aantrekkelijk, ook de winkels, de talloze cafés en de schitterende Marché des Lices.

ADRESBOEKJE: BLZ. 119

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – 11 r. Saint-Yves - 35064 Rennes - ☎ 02 99 67 11 11 - www.tourisme-rennes.com - juli-aug.: 9.00-19.00 u, zo, feestdagen 11.00-13.00 u, 14.00-18.00 u; sept.-juni: 10.00-18.00 u, ma 13.00-18.00 u, zo, feestdagen 11.00-13.00 u, 14.00-18.00 u - gesl. 1 jan., 1 mei.

LIGGING

Regiokaart BC2 (blz. 106-107) – Michelinkaart 309 L6. Rennes is een van de belangrijkste kruispunten van wegen in Bretagne. De N137 verbindt de stad met Nantes (113 km zuidwaarts) en Saint-Malo (74 km noordwaarts). Vanaf de ringweg, in spitsuren vaak door files geteisterd, voert de N157 oostwaarts via Vitré naar Laval (75 km) en de N24 zuidwestwaarts naar Vannes (115 km) en Lorient (153 km). De N12 loopt door heel Noord-Bretagne naar Brest (242 km).

Het centrum van Rennes heeft zich rond de Vilaine ontwikkeld. Het historische hart met de kathedraal, het parlement, het stadhuis en de vakwerkhuisen strekt zicht ten noorden van de rivier uit; de markthallen, het station en Les Champs Libres liggen ten zuiden van de Vilaine.

PARKEREN

Er zijn tal van parkeerplaatsen in de buurt van het centrum, onder meer bij de place des Lices en de Champs Libres.

AANRADERS

Het parlamentsgebouw en de collecties van het Musée des Beaux-Arts en het Musée de Bretagne; een picknick in het Parc du Thabor.

PLANNING

Reserveer op tijd voor een bezoek aan het Parlement van Bretagne.

MET KINDEREN

Experimenteer erop los in de Espace des Sciences van Les Champs Libres, maak kennis met de wereld van de informatietechnologie in de Espace Ferrié, bezoek het Écomusée du Pays de Rennes, aai de boerderijdieren in de Jardins de Brocéliande, observeer vogels in het Parc Ornithologique de Bretagne. Bekijk de stad ook eens op speelse wijze en doe mee aan een van de leuke workshops die door het toeristenbureau worden georganiseerd.

Luieren in ligstoelen op de place de la Mairie voor de Opéra
E. Berthier / hemis.fr

Wandelen **Plattegrond** (blz. 112)

★★ HET OUDE RENNES **AB1**

▶ *Wandeling van ongeveer 1.30 uur. Volg de route van de plattegrond op blz. 112, maar neem gerust ook een kijkje in de straatjes die hierna worden vermeld onder het kopje 'Oude huizen'.*

De naam Rennes komt van Redones, een Gallische stam die de streek in de 2de eeuw v.C. bewoonde. De resten van de middeleeuwse stadsmuur bevatten nog sporen van Gallo-Romeinse verdedigingsmuren.

Hoewel de stad dus kan bogen op een lange geschiedenis, wordt met het oude Rennes in de eerste plaats het stadsdeel ten noorden van de Vilaine bedoeld, dat bij de grote brand van 1720 gespaard bleef. Deze wijk telt nog vele 15de- en 16de-eeuwse huizen met erkers op de verdieping, patriciërshuizen met beeldhouwde gevels en onregelmatig geplaveide straatjes.

Basilique Saint-Sauveur **A1**

Het interieur van deze basiliek uit de 17de en 18de eeuw bezit een fraai **baldakijn** van verguld hout en een 17de-eeuwse **orgelkast**. Bij binnenkomst rechts bevindt zich een kapel die is gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van de Wonderen, die Rennes redde toen de stad in 1357 door de Engelsen werd belegerd. Talloze ex voto's.

Oude huizen **A1**

In de **rue Saint-Sauveur** op nr. 6 staat een kanunnikenhuis uit de 16de eeuw. Op nr. 3 in de **rue Saint-Guillaume** is het Maison Ti-Koz te zien, het mooiste middeleeuwse huis, waarin nu de trendy nachtclub El Teatro is gehuisvest. Ook de oude huizen in de **rue de la Psalette** zijn bewaard gebleven. Neem ook een kijkje in de **rue du Chapitre**, waar op nr. 22 een huis in renaissancestijl is te bewonderen, op nr. 8 het Hôtel de Brie (17de eeuw.) en op nr. 6 het

WEETJES OVER VAKWERKHUIZEN

De uitgestrekte bossen in de buurt werkten de ontwikkeling van een bouwkundige traditie in de hand, die zich tot in de 19de eeuw zou voortzetten. In Rennes zijn nog 280 vakwerkhuisen. De oudste, met een geproponceerde uitbouw, dateren uit de 15de eeuw. De 16de-eeuwse huizen zijn te herkennen aan de meer uitgelijnde gevels met renaissance-motieven, zoals rankversieringen, ovalen en putti. De gevels van de 17de-eeuwse vakwerkhuisen zijn geheel vlak en symmetrisch en hebben verticale raamopeningen, in tegenstelling tot oudere huizen die horizontale openingen hebben. In de 18de eeuw ten slotte verdwijnt het vakwerk geleidelijk achter een pleisterlaag.

De stad is gestart met een grootschalig renovatieproject om deze vaak erg vervallen huizen in het hele historische centrum te behouden.

Hôtel de Blossac (18de eeuw) met een prachtige monumentale granieten trap versierd met marmer en een smeedijzeren leuning.

De nrs. 6 en 8 in de **rue Saint-Yves** zijn 16de-eeuws. In de Chapelle Saint-Yves op nr. 11 (15de eeuw) – naast het toeristenbureau – is een expositie te zien over de geschiedenis en het erfgoed van de stad. In de **rue des Dames** op nr. 10 verdient het Hôtel Freslon de La Freslonnière speciale aandacht.

Cathédrale Saint-Pierre A1

De kathedraal werd in 1844 voltooid na een bouwtijd van 57 jaar. Het vorige bouwwerk was in 1762 ingestort, behalve de twee klassieke torens aan weerszijden van de gevel. Bekijk in het **interieur**★ het prachtige **retabel**★★ met verguld houtsnijwerk (in de kapel voor het rechtertransept). Dit Vlaamse meesterwerk uit de 16de eeuw behoort qua grootte en uitvoering tot de belangrijkste in zijn soort. Afgebeeld zijn taferelen uit het leven van Maria.

Portes Mordelaises A1

Deze poort, een overblijfsel van de 15de-eeuwse stadsmuur, was vroeger de hoofdingang van de stad. Hier kwamen de hertogen van Bretagne de stad binnen voor hun kroning in de kathedraal. In 1598 kreeg Hendrik IV er de sleutels van de stad van verguld zilver aangeboden. Daarop sprak hij de gevleugelde woorden: 'Deze sleutels zijn prachtig, maar nog liever heb ik de sleutels tot de harten van de mensen.' In juli 1997 werd een reconstructie gemaakt van de ophaalbrug met die van het Château de Montmuran als model.

Place des Lices A1

Op dit plein werden steekspelen en toernooien gehouden. Nu is het een populaire bestemming voor de jeugd voor een avondje uit.

Het 17de-eeuwse Hôtel de Molant op nr. 34 heeft een mansardedak; binnen is een prachtige eikenhouten trap in een trappenhuis waarvan het plafond is versierd met een hemel en lambriseerwerk in trompe-l'oeil.

Op het plein staan twee hallen, die in de 19de eeuw werden gebouwd door Martenot. Op zaterdagochtend wordt hier de beroemde Marché des Lices gehouden, een van de grootste markten van Frankrijk.

Rue Saint-Michel A1

Deze straat met oude vakwerkhuisen (*zie kadertekst hierboven*) was vroeger een buitenwijk van Rennes. Uit deze periode zijn diverse herbergen en eet-huisjes bewaard gebleven.

Van Condate tot Rennes

VAN HERTOGDOM TOT PROVINCIE

Oorsprong van de stad

Condate, de vroegere hoofdplaats van de Redones, een Gallische stam, is ontstaan bij de samenvloeiing van de Ille en de Vilaine. De plaats werd in 57 v.C. door de Romeinen veroverd en kreeg in de 3de eeuw een brede ringmuur, die tot de 15de eeuw de stadsgrenzen zou markeren.

Aansluiting bij Frankrijk (1532)

Bij het overlijden van Frans II (1435-1488), hertog van Bretagne, was zijn erfgename **Anna van Bretagne** pas twaalf jaar. Zij trouwde al snel met de toekomstige keizer Maximiliaan van Oostenrijk en het kerkelijk huwelijk werd in 1490 bij volmacht voltrokken. Maar ook koning **Karel VIII**, door een schijnhuwelijk verbonden met Margaretha van Oostenrijk, een dochter van Maximiliaan, dong naar de hand van de hertogin. Toen hij werd afgewezen, ging hij in 1491 over tot belegering van Rennes. Onder druk van de hongerende bevolking stemde Anna uiteindelijk in, waarna de verloving in Rennes werd gevierd en de bruiloft op 6 december 1491 op het koninklijk kasteel van Langeais in het Loiredal. Door dit huwelijk werd Bretagne voor het eerst met Frankrijk verbonden, maar de definitieve aansluiting zou pas onder Frans I in 1532 worden bekrachtigd.

Opkomst van een provinciehoofdstad

In 1562 werd de stad, ideaal gelegen op het kruispunt van land- en waterwegen, gekozen tot zetel van het Parlement van Bretagne en daarmee tot provinciehoofdstad. In de 17de eeuw werd de positie van Rennes in het koninkrijk bevestigd door de bouw van kloosters, openbare gebouwen en herenhuizen.

RAMP EN OPLEVING

De grote brand van 1720

In de 18de eeuw zag de stad er nog middeleeuws uit met smalle straatjes en huizen van leem en hout. Op 23 december 1720 stak een dronken timmerman een stapel houtkrullen in brand, waarna het vuur zich razendsnel verspreidde en 900 vakwerkhuisen in vlammen opgingen. De stad werd herbouwd naar een ontwerp van de architect van de koning, **Jacques Gabriel** (1667-1742), en kreeg mooie, rechte straten met granieten huizen in strakke lijnen. Om sneller huisvesting voor de bevolking te regelen werden de nieuwe panden ingedeeld in appartementen, die apart werden verkocht.

Een nieuw aanzien tekent zich af

De herinrichting van de stad ging door in de 19de eeuw met de kanalisering van de Vilaine, de bouw van het station (1857), de aanleg van woonwijken en de trambaan in 1897 (nu verdwenen). In 1899 was heel Frankrijk in de greep van het tweede proces tegen kapitein Alfred Dreyfus dat in Rennes plaatsvond.

Universiteitsstad

Halverwege de 20ste eeuw bevestigt Rennes zijn rol als universiteitsstad. De bevolkingsgroei hoort tot de hoogste van Frankrijk dankzij de vestiging van grote industrieën, zoals de fabrieken van Citroën. Ook komt er een belangrijk technologie- en onderzoekscentrum met bijna 3500 onderzoekers in de elektronica, telecommunicatie en bio-industrie.

Ria d'Étel

Morbihan (56)

Het heldere water van de ria is rijk aan vis en schelpdieren. In vogelvlucht is het overstroomde rivierdal van de Étel slechts een vijftiental kilometer lang, maar de grillig verlopende oevers beslaan zeker een afstand van honderd kilometer! Er zijn veel inhammen en eilandjes met talloze kapellen en fonteinen. Het is leuk om een rondrit te maken langs het doolhof van weggetjes die u van schiereiland naar schiereiland leiden, en op de eilandjes zelf.

ADRESBOEKJE: BLZ. 219

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – 1 pl. des Thoniers - 56140 Étel - ☎ 02 97 55 23 80 - www.étel-tourisme.com - juli-aug.: 9.30-18.30 u, zo 10.00-13.00 u, 14.00-18.00 u; april-juni en sept.: dag. behalve ma en wo 9.30-12.00 u, 14.00-17.30 u; okt.-maart: dag. behalve zo en ma 9.30-12.00 u, 14.00-17.30 u - gesl. 1 jan., 11 nov.

LIGGING

Regiokaart AB 2-3 (blz. 146-147) – Michelinkaart 308 K/L 8/9. De rivier doorsnijdt de bijna kaarsrechte kust tussen het Presqu'île de Quiberon en Lorient. Vanuit Nostang (in de buurt van de snelweg N165) loopt de D158 op een afstand langs de rechteroever; vanaf de D16 buigen talloze weggetjes af naar de dorpen op de linkeroever. De D781, de weg van Carnac naar Lorient, kruist de rivier vlak voor de monding, ter hoogte van Kergo.

AANRADERS

De pittoreske vissershuisjes in de haven van Saint-Cado en de romaanse portalen van de kerk van Merlevenez.

PLANNING

Het is in principe mogelijk om in een paar uur helemaal rond het estuarium van de Étel te rijden, maar het landschap is zo boeiend dat die tijd in de praktijk nauwelijks volstaat!

Wandelen

Étel A3

Vlak voor de monding van de Étel in de Atlantische Oceaan ligt de beruchte **zandbank** (kader blz. hiernaast) die bij slecht weer een spectaculaire aanblik biedt. Het is hier verboden te zwemmen en schepen moeten behoedzaam laveren. Uitzicht op het Île de Groix, Belle-Île en het Presqu'île de Quiberon. Op de linkeroever ligt het **vissershaventje** Étel, de thuishaven voor een kleine trawlvloot en van een tiental tonijnvissersschepen die vanaf hier naar de wateren rond de Azoren uitvaren.

Van juni tot september vaart de *Treh Simon* op en neer tussen de haven van Étel en die van Le Magouër aan de overkant van het water. Dag. 9.00-13.00 u, 15.00-19.00 u - € 1,40, € 2,60 heen en terug.

EEN FATALE ZANDBANK

De naam Étél verwijst naar het in onbruik geraakte begrip *ételle*. Daarmee werd vroeger een golf aangeduid die in het zog van een vloed- of getijgolf op het strand rolde. De gevreesde Barre d'Étel is een zandbank van drijfzand, die zowel door de Atlantische golven als door de stromingen van de Étél wordt bewerkt. Doordat de zandbank steeds van vorm verandert is het een voortdurende bedreiging voor schepen, die de smalle riviermond willen opvaren. Zelfs bij kalm weer blijft de doorvaart gevaarlijk. In het verleden heeft de zandbank ook de nodige slachtoffers gemaakt. In 1958 probeerde Alain Bombard er een nieuw reddingsvlot uit te testen. Maar de proef mislukte jammerlijk en negen redders verloren het leven.

Musée des Thoniers – ☎ 02 97 55 26 67 - www.museedesthoniers.fr - ♿ - juli-aug.: 10.30-12.30 u, 14.30-18.30 u, za, zo en feestdagen 14.30-18.30 u; april-juni: za-zo 14.00-18.00 u; sept.-maart: vraag incl. - gesl. 1 mei - € 5 (tot 12 jaar € 3,50). In deze 450 m² grote ruimte wordt met behulp van modellen, diorama's, video's en oude zeemansverhalen een beeld geschetst van de geschiedenis van de ria en de tonijnhaven. Er worden ook tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd, zoals een zeer succesvolle grote expositie over **zeemanskerststallen**, die hier is georganiseerd in het kader van een landelijke wedstrijd rond het thema van de geboorte van Christus aan zee.

🏖️ Ten oosten van Étél, richting **Erdeven**, ligt een duinenrij met diverse mooie stranden die zich over een afstand van 8 km langs de kust uitstrekken: Kerhillio, een familiestrand met mooi, fijn zand, Kérouriec, een keienstrand waar je prima kan voetvissen, en Kermihy dat gedeeltelijk een nudistenstrand is.

Rondrit Regiokaart (blz. 146-147)

RONDRIT LANGS DE RIA A3 B2-3

▶ Rondrit van 90 km – Ongeveer een dag. Rijd vanuit Étél via de D16 naar Belz en neem dan de D9 naar links.

Zuidoever A3 B2-3

Saint-Cado★ – De brug was vroeger een aanmeerpunt voor sardineschepen. Vanaf de dam is het eilandje Nichtarguer goed te zien; het is herkenbaar aan het eenzame huisje van een oesterkweker.

De vissershuisjes bieden een schilderachtige aanblik. Volgens de overlevering was het piepkleine eilandje de inzet van intensieve onderhandelingen tussen de duivel en de H. Cado, die een verbinding wilde hebben met het vasteland. Voor de aanleg van de weg moest de monnik aan de duivel beloven om hem de ziel te schenken van de eerste voorbijganger. De monnik hield woord, maar hij zorgde er wel voor dat de eerste passant een kat was. De H. Cado was de zoon van een prins uit Wales die tussen de 5de en de 7de eeuw in Bretagne aan wal stapte. Van het door de heilige gestichte klooster bleef alleen de **Chapelle Saint-Cado** bewaard. Deze kapel met rondbogen zonder versiering, eenvoudige kapitelen en schaarse vensters is een zeldzaam voorbeeld van romaanse bouwkunst in Morbihan. Doven kwamen er genezing vragen aan de H. Cado, wiens stenen bed en oorkussen nog zijn te zien. Onder de kapel bevindt zich een grote fontein gewijd aan de heilige. Deze is bij eb bereikbaar via twee trappen. Prachtig uitzicht op de ria en de eilanden.

Vlak bij de kapel staat een kruisbeeld dat hier in 1832 is geplaatst.

Rijd verder over de D16.

Belz – Een paar kilometer ten noorden van dit plaatsje ligt de Pointe du Perche, vanwaar de hele ria uitstekend te zien is. De oriëntatietafel is een handig hulpmiddel om de verschillende eilandjes te herkennen.

Locoal-Mendon – De ongerepte oevers zijn heel geschikt om vogels (eenden, reigers, aalscholvers enzovoort) te observeren.

Rijd naar het dorp La Forest aan het einde van het schiereiland Locoal.

 Sentier de Cadoudal – Tijdens de Franse Revolutie was de naaste omgeving van de ria een brandhaard van de opstand van de Chouans; van de priesters die de eed op de grondwet weigerden af te leggen, hielden velen zich hier schuil. Vanuit La Forest loopt er een bewegwijzerd wandelpad door het bos. Een leuke wandeling van ongeveer 1,5 uur.

Rijd terug naar Locoal-Mendon en sla links af naar de Pointe de L'lstrec.

Pointe du Verdon – Net zoals op de andere landtongen in de buurt worden ook hier oesters gekweekt. In het Marais du Plec, een stuk moeras ter hoogte van de Pointe de l'lstrec, staat de '**Quenouille de Brigitte**'. Op deze ronde granieten zuil van meer dan 3 m hoog staat nog een ander zuiltje in de vorm van een in de steen uitgehouwen Christusbeeld. *Ga na het oversteken van de kleine landtong rechtsaf naar een ophoging: deze biedt een fraai overzicht van de oesterkwekerijen. Bij eb is het mogelijk helemaal om de landtong heen te lopen. Rijd naar de noordoever via Langonbrac'h en Nostang. Volg de D33 naar Merlevenez.*

Noordoever A2-3 B2

Merlevenez★ – De **kerk**★ van dit dorpje, een van de weinige romaanse kerken in Bretagne, heeft nog de oorspronkelijke portalen met gegroefde en getande archivoltten, gelijkzijdige booggewelven in het schip, met figuren versierde kapitelen en een koepel op trompen boven de kruising. Tijdens de bombardementen in 1944 raakte de kerk zwaar beschadigd, maar nadien is hij volledig gerestaureerd. De glas-in-loodramen van Grüber verbeelden het leven van Maria.

Neem de C11 naar Sainte-Hélène.

Sainte-Hélène – Dit dorp heeft een fontein waar de vissers uit Étel traditioneel op bedevaart naartoe gingen voordat ze op tonijnvangst vertrokken. Ze gooiden broodkruim in het water en als dit kwam bovendrijven, was dat een teken van een behouden vaart.

Pointe de Mané Hellec – *Sla bij een transformatorhuisje links af een verharde weg in.* Mooi uitzicht op Saint-Cado en zijn kerkje, Pont-Lorois, de Ria d'Étel en het bos van Locoal-Mendon.

Presqu'île de Nestadio – In dit dorp zijn nog een aantal 16de-eeuwse huizen bewaard gebleven. Op de punt van het schiereiland prijkt de piepkleine Chapelle Saint-Guillaume (7,5 m bij 3,7 m).

Rijd terug naar Étel via de D9 die over de ria heen gaat.

Pont-Lorois – Deze fraaie, korte brug (237 m), die voor het laatste in 1958 is gerestaureerd, biedt een mooi overzicht van het estuarium, dat zich aan de ene kant verbreedt tot een weidse baai en aan de andere kant versmalt tot een grillige, bochtige zee-engte.

RIA D'ÉTEL: ADRESBOEKJE

OVERNACHTEN

GOEDKOOP

La Petite Presqu'île – 16 r. du Coedo - 56650 Locoal-Mendon - ☎ 02 97 81 20 98 - www.la-petite-presquile.com - ♿ - 6 kamers en 3 gîtes - € 58/66 - ☹ € 6. Leuk, bioklimatologisch huis met uitzicht op de ongerepte oevers van de ria. De (twee- en vierpersoons) slaapkamers liggen op het zuiden en kijken uit op de tuin.

WAT MEER LUXE

Hôtel Le Trianon – 14 r. du Gén.-Leclerc - 56410 Étrel - ☎ 02 97 55 32 41 - www.letrianon56.com - *gesl. jan., rest. gesl. zo-avond en ma-middag (buiten seiz.)* - 📺 - 19 kamers € 58/120 - ☹ € 10/12. Dit hotel bij de vissershaven heeft knusse kamers, maar die in de bijbehorende villa verdienen de voorkeur. Er is een prettige zitkamer met open haard, een terras en een tuin met zitgelegenheid. In de rustieke eetzaal worden traditionele gerechten geserveerd.

UIT ETEN

GOEDKOOP

Ché Luz – 1 cours des Quais - 56410 Étrel - ☎ 02 97 56 75 78 - *dag. in het hoogseizoen* - € 10/15. Gezellige oesterbar, waar u met uitzicht op de Barre d'Étel kunt genieten van lokale producten. Achterin is nog een brocantewinkelje met leuke vintagespullen.

Le Bistrot à Thons – 6 ruelle des Quais - ☎ 02 97 55 32 50 - *gesl. zo en ma beh. de dag voor feestd.* - € 10/17. Hier krijgen de gasten de keuze uit een tiental verschillende gerechten met (witte) tonijn, variërend van gegratineerde tonijn met appels (uit Normandië) of met roquefort tot tonijn met bananen (uit Argentinië) of de vermaarde

tonijn 'Rossini'. Probeer als nage-recht de *far frit* (met een vleugje calvados), een lokale specialiteit.

DOORSNEEPRIJZEN

Le Goût du large – 29 r. de la Libération - 56410 Étrel - ☎ 02 97 55 53 68 - www.restaurant-le-gout-du-large.com - *gesl. half nov.-half dec. en di en wo buiten het seizoen* - menu € 12 (*lunch op werkd.*)/15/25. Traditionele keuken die laveert tussen zee en land (makreel gemarineerd met frambozen, lamsbiefstuk, Bretonse *far* met gezouten karamelsaus). Eenvoudige maar smakelijke gerechten en een attente bediening. Er is ook een serre aan de binnenplaats, maar daar kan het 's zomers heel warm worden.

SPORT EN ONTSPANNING

 Wandelingen – Vanuit Pont-Lorois kunnen allerlei wandelingen langs de oevers van de ria worden gemaakt (*gedetailleerde wandelkaart te koop bij het toeristenbureau van Étrel, € 6*).

Varen op de ria - Navix – www.navix.fr. Boottochten van circa 1.30 uur vanuit Étrel, 's zomers 4 afvaarten per dag (€ 18,50/ kind € 10,80, tot 4 jaar € 5,50).

Au Bord de la Terre – ZI du Bisconte - 56680 Plouhinec - ☎ 02 97 85 76 49 of 06 63 07 61 96 - www.auborddelaterre.com. Tochten met een zodiac op de Ria d'Étel (€ 20).

Les Vélos de la Ria – 19 r. des Sports - 56550 Belz - ☎ 02 97 55 56 89 of 06 09 73 91 51 - <http://lesvelosdelaria.monsite-orange.fr>. Verhuur van gewone fietsen, tandems, mountainbikes, kinderfietsen en aanhangfietsen.

Vertaling	Michèle Schedler, Eef Gratama, Renneke Hellemans, Willemien Werkman
Eindredactie	Karin Evers
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Shutterstock/Elena Elisseeva
Oorspronkelijke titel	Bretagne Sud
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Catherine Guégan, Hélène Bouchoucha
Redactie	Magali Triano, Pierre Plantier, Hervé Kerros, Justine Guilboud, Philippe Pataud-Célérier, Nicolas Peyroles, Aymar de la Bretesche, Véronique Moulin, Philippe Orain, Béatrice Brillion, Aulde Moreau, Thierry Théault, Marylène Duteil, Thérèse de Chérisey Christelle Le Déan
Grafisch ontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Omslagontwerp	Stéphane Anton, Michèle Cana, Denis Rasse
Cartografie	Comité Départemental du Tourisme van Ille-et-Vilaine, Morbihan en Finistère ; Maria Gaspar, Mathieu Simonin
Met dank aan	

© Michelin, 2016

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2016

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Papiermolen 14-24
NL-3994 DK Houten
degroenereisgids@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2016/45/311 - NUR 512
ISBN 978 94 014 2195 9

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.